

Pripomíname si ...

August 2020

1. augusta

Brnčal, Albert

(2. 3. 1919 Spišské Tomášovce – 1. 8. 1950 Jastrabie sedlo, Vysoké Tatry)

- „horolezec, učiteľ, publicista
- bol riaditeľom bývalej Baťovej školy práce v Partizánskom
- aktívne sa zúčastnil Slovenského národného povstania
- pracoval ako referent Povereníctva priemyslu a obchodu v Bratislave pre veci školenia pracujúceho dorastu
- láska k Tatrám ho privedla ako študenta medzi členov Spolku tatranských horolezcov JAMES
- pod vedením staršieho brata Karola a inšpektora Jozefa Šimku sa vypracoval na veľmi dobrého športového horolezca
- v jeho zápisníku figurovali najťažšie tatranské výstupy a jeden prvovýstup
- stal sa predsedom horolezeckej sekcie JTO Sokol
- prispieval do Krás Slovenska aj do iných vlastivedných časopisov
- napísal turistického sprievodcu po Hornom Ponitří
- zahynul 1. augusta 1950 ako horolezecký inštruktor pri výstupe na Jastrabie sedlo z Malej Zmrzlej doliny
- na jeho pamiatku bola chata pri Zelenom plese pomenovaná Brnčalovou chatou (1950-1991)“ (Bohuš 1970, s. 30)¹.

Albert Brnčal v médiách:

https://www.facebook.com/pg/SLOVENSKO31972211377817/photos/?tab=album&album_id=541138052569554

https://pl.wikipedia.org/wiki/Albert_Brn%C4%8Dal

<https://www.tatry.sk/chata-pri-zelenom-plese-2/>

2. augusta

Rumann, Ján

(18. 10. 1876 Pribylina – 2. 8. 1925 Košice)

- „verejný činiteľ, právnik, poslanec
- základné vzdelanie získal na obecnej škole v Pribyline
- na gymnaziálnych štúdiách v Banskej Bystrici patril k najobľúbenejším žiakom učiteľa Andreja Kmeťa

¹ BOHUŠ, Ivan. Kto bol kto vo Vysokých Tatrách. 1970.

- vyššie gymnázium absolvoval v Prešove
- po maturite odišiel študovať právo do Budapešti, kde po štyroch rokoch štúdií získal doktorát a s výborným prospechom zložil štátne skúšky „pravotára“ (právník, advokát)
- ako študent bol aktívny v národnom hnutí
- redigoval časopisy Prúdy a Obzor
- advokátsku kanceláriu si otvoril v Liptovskom Svätom Mikuláši
- na začiatku I. svetovej vojny si otvoril kanceláriu aj v Poprade
- po prvej svetovej vojne pracoval ako tajomník, neskôr vedúci vojenskej ozdravnice v Novom Smokovci
- neskôr sa stal členom Slovenskej národnej rady, účastníkom zhromaždenia, z ktorého vzišla Martinská deklarácia
- bol poslancom Revolučného Národného zhromaždenia
- všetko toto ho vynieslo aj do kresla spišského župana
- jeho šikovná politika mu popri kresle spišského župana vyniesla aj kreslo župy prešovskej a abovskoturnianskej
- v časoch jeho tatranského pôsobenia sa stal akcionárom spoločnosti Sanatória Dr. Szontagha, a. s.
- jeho silné sociálne cítenie a väzby na slovenský ľud sa stali inšpiráciou na zriadenie nadácie Rumannova postel'
- bezplatne sa vďaka nadácie mohli liečiť umelci a študenti
- Ján Rumann bol aktívny aj v evanjelickej cirkvi a. v. Bol jej seniorálnym, potom aj dištriktuálnym dozorcóm“ (Anonym 2008, s. II)².

Ján Rumann v médiách:

https://sk.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_Rumann

4. augusta

Glatz, Anton Jakub

(4. 8. 1905 Matejovce – 4. 4. 1990 Matejovce)

- „kňaz, historik
- vysvätený bol v Spišskom Podhradí
- pôsobil ako kaplán farára Mnoheľa v Poprade
- pracoval aj vo Vrbove
- odišiel z Vrbova do svojho rodiska pre zdravotné problémy
- okrem duchovnej služby sa zaoberal históriou
- najobľúbenejším dielom je jeho rukopisná práca venovaná histórii a umelecko-historickým pamiatkam Vrbova
- rukopis ukončil na sviatok sv. Serváca, patróna kostola a mesta Vrbov, a venoval ho vtedy sa blížiacemu 750-ročnému jubileu kostola
- okrem práce o Vrbove napísal viacero menších nepublikovaných prác o území a dejinách Spiša
- na základe jeho poznatkov, pozorovania a iniciatívy vo Vrbove navrátili v 70 rokoch 20. storočia teplé pramene a následne vybudovali termálne bazény a kúpaliská

² ANONYM. Slovenský spišský župan Ján Rumann. 2008.

- táto skutočnosť dodatočne potvrdila jeho teóriu a historický výklad názvu Vrbova, ktorý Anton J. Glatz odvodzoval od keltského pomenovania žriedla horúcich liečivých prameňov
- patril medzi priekopníkov skautského hnutia“ (Kollárová 2004, s. 71)³.

7. augusta

Lizák, Vojtech

(24. 11. 1918 Malý Slavkov – 7. 8. 2000 Veľký Slavkov, pochovaný v Spišskej Sobote)

- „kňaz
- pôsobil ako kaplán v Lúčkach, v Spišskej Sobote, v Slovenskej Vsi, v Spišskej Kapitule
- bol správcom farnosti v Spišskej Sobote a dekan
- neskôr ho zatkla štátna bezpečnosť (ŠtB) v Košiciach a v roku 1954 bol nespravodlivo odsúdený a uväznený v Rtyni
- po ukončení trestu pracoval ako robotník v Inžinierskych stavbách v Košiciach a 3 roky vo Vysokých Tatrách
- po návrate do duchovnej služby pôsobil ako kaplán v Levoči a v Huncovciach
- neskôr sa stal správcom farnosti vo Veľkom Slavkove až do svojho odchodu na dôchodok“ (Kollárová 2004, s. 135)⁴.

9. augusta

Dianiška, Andrej (pseud. Slavošan)

(9. 8. 1840 Batizovce – 2. 1. 1906 Levoča)

- „kňaz, cirkevný historik
- základnú školu vychodil v rodisku, študoval na gymnáziu v Levoči, v Rožňave a v Kežmarku, neskôr absolvoval teologický kurz v Prešove
- študoval na univerzitách v Rostocku, Erlangene a vo Viedni
- krátko pôsobil v Lipsku, v Berlíne a kvôli misijnému štúdiu bol v Neuendettelsane
- pôsobil ako evanjelický farár v Batizovciach, neskôr ako senior
- v tom čase sa pričínal o zavedenie maďarského jazyka vo všetkých školách seniorátu a v Štôle dal z milodarov postaviť kostol a školu
- desaťkrát sa ako delegát zastupujúci záujmy vdov a sirôt zúčastnil na schôdkach Spolku Gustáv v Nemecku a viackrát sprevádzal biskupa Czékusa pri kanonických vizitáciách
- bol farárom a profesorom náboženstva a maďarčiny na záhrebskej univerzite, kde kázal vo viacerých jazykoch
- prednášal aj maďarský jazyk a literatúru
- z milodarov z Maďarska, Nemecka a Anglicka dal postaviť školy, kostoly a fary
- za túto činnosť získal v roku 1881 pochvalné uznanie od Maďarského kráľovského ministerstva
- neskôr ho povolali do Levoče, kde získal post farára a profesora náboženstva, po čase sa stal seniorom

³ KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH, 2004. *Biografický slovník mesta Poprad*. 2004.

⁴ KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESSOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH, 2004. *Biografický slovník mesta Poprad*. 2004.

- paradoxne v národno-politickom ohľade vystupoval ako uhorský spišský Nemeec s myšlienkou federalizácie proti radikálnej maďarizácii
- v rukopise zanechal dejiny evanjelickej cirkvi a lýcea v Levoči, ktoré doplnil svojimi myšlienkami
- publikoval v Evanjelickom cirkevniku, Cirkevných listoch, Szepesi Lapok, Národných novinách atď.
- písal tiež o historických listinách, o prešovských školách a pod.
- ako batizovský farár vydal v Záhrebe kázeň Gastpredigt Agram 1878
- vydal aj Výročnú kňazskú správu a v roku 1882 Abschiedspredigt
- počas jeho duchovnej služby nastal veľký rozvoj cirkevného života a patrila medzi obľúbených duchovných
- staral sa mimoriadne o chudobných, vdovy a siroty
- viedol cirkevnú agendu, evidenciu cirkevných fondov
- na znak úcty mu Levočania dali postaviť pekný náhrobný kameň“ (Soják 2004, s. 292-293)⁵.

12. augusta

Bruckner, Otto

(5. 10. 1875 Oberschützen, Rakúsko – 12. 8. 1965 Kežmarok)

- „pedagóg, organizátor odborného školstva
- po absolvovaní učiteľskej akadémie v Budapešti prišiel do Kežmarku, kde pôsobil ako profesor lýcea
- Otto Bruckner ako profesor vystriedal viacero škôl, až definitívne zakotvil na Nemeckej ev. a. v. dievčenskej meštianskej škole a bol jej riaditeľom
- Bruckner sa postaral aj o dostavbu nového krídla školy, výstavbu telocvične, zriadenie odborných učební a o výstavbu internátu pre dievčatá
- ako člen evanjelického konventu navrhol Otto Bruckner založiť v Kežmarku tzv. „Familienschule“ – rodinnú školu, na ktorej by absolventky meštianky pokračovali v štúdiu
- jeho návrh sa zrealizoval a začala pôsobiť v Kežmarku Odborná škola pre ženské povolania, ktorú Kežmarčania volali familiárne „Knödeleschule“
- bol aktívny aj v nemeckom učiteľskom spolku, kde bol dlhoročným predsedom a z jeho iniciatívy vznikol podporný učiteľský fond pre učiteľov, ktorí neboli v štátnej službe, aby nezostali bez platu a nároku na dôchodok
- tragicky zomrel vo vysokom veku na následky dopravnej nehody
- dňa 31. 3. 1995 požiadala Hotelová akadémia v Kežmarku o prepožičanie titulu HA Otta Brucknera, názov začala niesť od 2. 9. 1995
- pamätná tabuľa s názvom školy bola odhalená 2. 9. 1997“ (Baráthová 2009, s. 49-50)⁶.

Otto Brucknera v médiách:

<https://www.kezmarok.com/?Historia-Kezmarku/Osobnosti-mesta-Kezmarok/Otto-Bruckner-rozvijatel-kezmarskeho-skolstva>

<https://haobkk.edupage.org/about/?eqa=dGV4dD10ZXh0L2Fib3V0JnN1YnBhZ2U9Mg%3D%3D>

https://de.wikipedia.org/wiki/Otto_Bruckner

⁵ SOJÁK, Marián, Božena Malovcová, Zuzana Kollárová a Zdena Krišková. Batizovce v zrkadle dejín 1264-2004. 2004.

⁶ BARÁTHOVÁ, Nora, Erika CINTULOVÁ, Jaroslav GROCHOLA, Lucia HARTINGEROVÁ, Milan CHOMA, Vladimír JANČEK, Andrej JANOVSÝ, Klára KUBIČKOVÁ, Mikuláš LIPTÁK a Jana VÍZNEROVÁ. *Osobnosti Kežmarku: (1206 – 2009)*. 2009.

16. augusta

Kray, Pavol st.

(5. 11. 1688 Kežmarok – 27. 7. alebo 16. 8. 1720 Rakúsy)

„kartograf

- bol stredným synom popraveného richtára Jakuba Kraya
- po štúdiách v Kežmarku a Kráľovci sa dal na vojenské remeslo
- bojoval proti Turkom pod vedením princa Eugena Savojského
- dosiahol hodnosť nadporučíka v ženijnom zbore
- na žiadosť cisárskeho poľného komisára von Noltena vyhotovil r. 1715 najstaršiu známu mapu Spiša a blízkeho okolia so znázornením horstiev, riek, miest, hradov atď. v originálnych slovensko-nemecko-maďarských názvoch
- túto mapu prevzal slávny slovenský vedec Matej Bel do svojej *Antiquae et novae Hungariae prodromus* (Posol starého a nového Uhorska), vydané v Norimbergu r. 1723, teda už tri roky po smrti jej autora
- Kray zomrel v rodinnej kúrii v Rakúsoch, pochovaný bol v Kežmarku buď na evanjelickom cintoríne, alebo v hrobkách pod artikulárnym kostolom“ (Baráthová 2009, s. 170)⁷.

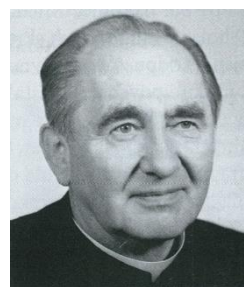
27. augusta

Marek, Michal

(27. 8. 1925 Haligovce – 27. 2. 1996 Poprad)

„rímskokatolícky kňaz

- rozhodol sa pre kňazský seminár v Spišskej Kapitule
- v Haligovciach bola skromná primičná omša spojená s odpustovou slávnosťou
- neskôr sa stal kaplánom vo Vysokých Tatrách
- zdravotné ťažkosti tatranského farára Bujnu zapríčinili menovanie kaplána za dočasného správcu farnosti
- rok 1949 bol nabitý ostrými zásahmi do katolíckej cirkvi
- dňa 26. 8. zaviedla Okresná prokuratúra v Poprade voči M. Marekovi trestné pokračovanie za „poburovanie proti republike“
- v tom čase bol kaplánom v Nižných Ružbachoch, odtiaľ išiel do Spišskej Novej Vsi
- v Spišskej Novej Vsi okrem kaplánskeho pôsobenia spravoval aj farnosť Harichovce
- v roku 1955 bol na ceste zo Spišskej Novej Vsi do Harichoviec zatknutý, následne nespravodlivo odsúdený na 3,5 roka straty slobody a na 4 roky straty občianskych práv
- neskôr bol prepustený na amnestiu
- nemohol sa vrátiť do pastorácie, preto najprv pôsobil vo Výkupnom podniku v Kežmarku, neskôr ako robotník vo vojenských lesoch, potom v obchode s ovocím a zeleninou
- po dlhšom čase sa mohol vrátiť do pastorácie, stal sa najprv kaplánom a potom farárom v Trstenej
- v jeho ďalšom kňazskom pôsobení sa zastávkou stala Slovenská Ves
- istú dobu pôsobil ako správca farnosti v Kežmarku a neskôr bol farárom v Batizovciach
- dlhé roky pracoval v cirkevnom súde, v roku 1990 bol menovaný za viceoficiála súdneho vikára

⁷ BARÁTHOVÁ, Nora, Erika CINTULOVÁ, Jaroslav GROCHOLA, Lucia HARTINGEROVÁ, Milan CHOMA, Vladimír JANČEK, Andrej JANOVSÝ, Klára KUBIČKOVÁ, Mikuláš LIPTÁK a Jana VÍZNEROVÁ. *Osobnosti Kežmarku: (1206 – 2009)*. 2009.

- prednášal kanonické právo v Kňazskom seminári biskupa Jána Vojaššáka po jeho znovuoťvorení
- na dôchodku žil v Poprade, kde aj zomrel, pochovaný je v Haligovciach“ (Baráthová 2009, s. 195-196)⁸.

Michal Marek v médiách:

<https://www.antikvariatshop.sk/kniha/13280/oleksak-p.-marekova-m.-michal-marek-zivot-a-dielo/>

30. augusta

Hadbavný, Štefan Romuald

(10. 11. 1714 Jánovce (Machalovce) – 30. 8. 1780 Červený Kláštor)

„prekladateľ, mních, jazykovedec, historik

- Štefan Hadbavný, neskôr rehoľným mníchom Romualdus
- stredoškolské vzdelanie získal pravdepodobne na levočskom jezuitskom kolégiu
- teologické vzdelanie nadobudol na tzv. professoriu v Nitre, kde na Zobore absolvoval aj noviciát
- uznesením Generálnej kapituly bol ordinovaný za presbytera-kňaza; tento učený muž dostal titul „Pater Don“, pri podpise si za meno dával skratky „E.C.M.C“
- v zoborskom kláštore, kde prežil asi desať rokov, mal dobrú príležitosť osvojiť si západoslovenské nárečie a kultúrnu západoslovenčinu
- Hadbavný sa neskôr stal členom červenokláštorného konventu
- vykonával funkciu pomocného archívára, správcu hospicu, dozorcú nad kláštorňou disciplínou, hospodárskeho správcu konventu, prvého kostolníka, duchovného poradcu, zapisovateľa konventuálnej kapituly a iné
- vyššiu funkciu v reholi zastával iba raz, keď ho Generálna kapitula vymenovala za asistenta (zástupcu) vikára rakúsko-uhorskej provincie, čo naznačuje, že okrem latinčiny, maďarčiny a prípadne ďalších jazykov ovládal aj nemčinu
- zatiaľ nikto z vykladačov nevie spoľahlivo vysvetliť, z akého dôvodu postihol Hadbavného rehoľný trest, keď ho Generálna kapitula preložila do Lanseru, odkiaľ písal smutné listy, pretože sa cítil neúčinný
- do Červeného Kláštora sa Hadbavný vrátil, čo dokazuje list pátra Petra z pustovne Lanser adresovaný Hadbavnému do pustovne na Spiši“ (Kovalčík 2003, s. 99-103)⁹
- do dejín slovenskej kultúry sa dostal aj ako autor latinsko-slovenského slovníka Syllabus dictionarii latino-slavonius, Stručného návodu k slovenskej gramatike a ako prvý prekladateľ Písma svätého do slovenčiny v polovici 18. storočia, tieto práce však zostali v rukopise
- bol prekladateľom náboženskej poézie a historikom
- ako historik bol priekopníkom slovenského pramenného dejepisectva, ako jazykovedec predchodcom A. Bernoláka
- pramene k dejinám Červeného Kláštora mu vydal K. Wagner v diele Annalecta Scepusii sacri ete profani 3 (Košice 1780)“ (Rosenbaum 1984, s. 178)¹⁰.

⁸ BARÁTHOVÁ, Nora, Erika CINTULOVÁ, Jaroslav GROCHOLA, Lucia HARTINGEROVÁ, Milan CHOMA, Vladimír JANČEK, Andrej JANOVSÝ, Klára KUBIČKOVÁ, Mikuláš LIPTÁK a Jana VÍZNEROVÁ. *Osobnosti Kežmarku: (1206 – 2009)*. 2009.

⁹ KOVALČÍK, Vlastimil. Kto preložil kamaldulskú bibliu a vytvoril latinsko-slovenský slovník? 2003.

¹⁰ ROSENBAUM, Karol. Encyklopédia slovenských spisovateľov: 1. zväzok. 1984.

Štefan Romuald Hadbavný v médiách:

https://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0tefan_Romuald_Hadbavn%C3%BD

<https://beliana.sav.sk/heslo/hadbavny-stefan-romuald>

https://www.wikizero.com/sk/Romuald_Hadbavn%C3%BD

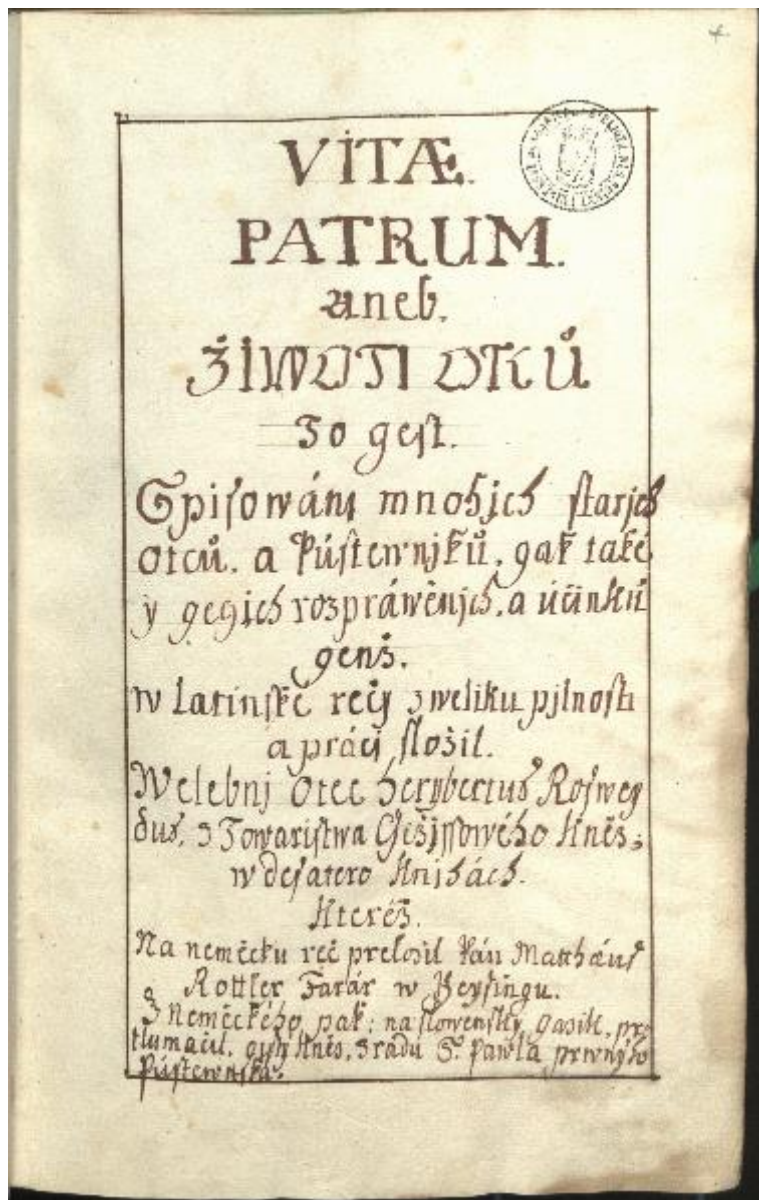
<https://www.hradlubovna.sk/sk/cerveny-klastor-a-romuald-hadbavny/>

<https://www.geni.com/people/%C5%A0tefan-Hadbavn%C3%BD/6000000078315192869>

https://www.knihydominikani.sk/hlavna_bibl_b4?autor_id=525

<http://www.kapitula.sk/kb/wp-content/uploads/2012/11/A.Tyrol-I.pdf>

https://www.cervenyklastor.sk/domains/cervenyklastor.sk/resources/media/cislo_4.pdf

Udalosti (vyberáme ...)

160. výročie (1860)

Vznik Tatraľanu v Kežmarku

„Jeho vznik sa viaže s rokom 1860, kedy bola v Kežmarku založená mechanická pradiareň a tkáčovňa ľanu. Bol prvou priemyselnou ľanárskou továrňou na Slovensku. Avšak už v roku 1269 bola v tomto kraji rozvinutá domáca výroba ľanového plátna. Vyrábalo sa nielen pre vlastnú potrebu, ale aj pre obchodné ciele. Slúžilo v tom čase ako platidlo. Pred prvou svetovou vojnou vyrábala ľanárska továreň najmä damašky, obrusy, servítky, utierky, posteľnú bielizeň, chrániče koberca, ľanový kanafas a vreckovky. Po prvej svetovej vojne nastala kríza ľanárskeho priemyslu na Slovensku. Po druhej svetovej vojne slovenské trepárne museli kúdeľ a vlákno vyvážať na spracovanie priadze do Čiech. Preto v roku 1948 bola pradiareň po rekonštrukcii spustená a obnovená výroba ľanových priadzí. V roku 1948 bol zriadený Tatraľan, ľanárske závody, národný podnik. Po roku 1960 nastal ďalší rozvoj podniku. Boli postavené nové prevádzky – úpravňa, nová tkáčovňa a plochá potlač tkanín. V roku 1976 bola výroba rozšírená o netkaný textil so syntetických polymérov progresívnou technológiou tvorby rúna priamo pod zvlákňovacou hubicou z neorientovaných vláken, v roku 1977 inštalovaná linka na výrobu mechanicky spevňovaných rún, vyrábaných pod zvlákňovacou hubicou z orientovaných vláken. K 31. októbru 1994 vznikla akciová spoločnosť Tatraľan, ktorá vyrába bavlnárske, ľanárske a netkané textílie (Anonym (pnb) 1995, s. 1 a 3)¹¹.

maď. stránka slovensky english deutsch

Tatraľan
1860

úvod o nás výroba produkty kontakty E-SHOP Tatraľan Italy FACEBOOK hľadaj

Vitajte na stránkach spoločnosti

Textilná výroba v podtatranskom regióne má už 146 ročná tradícia. V roku 1860 bola v Kežmarku založená Mechanická pradiareň a tkáčovňa ľanu, ktorá bola prvou priemyselnou ľanárskou továrňou nielen na území Slovenska, ale aj na území bývalého Uhorska a patrí medzi najstaršie textilné továrne na Slovensku.

Produkty

Tatraľan, s.r.o.
Textilná výroba v podtatranskom regióne má už 146 ročná tradícia. V roku 1860 bola v Kežmarku založená Mechanická pradiareň a tkáčovňa ľanu, ktorá bola prvou priemyselnou továrňou.

E-SHOP
Internetový predaj výrobkov spoločnosti Tatraľan, s.r.o.

Italy Tatraľan
Montované haly, party stany, freemove party stany, textilná architektúra, ...

¹¹ ANONYM (pnb). Tatraľan vsadil na kvalitu. 1995.

145. výročie (1875)

Otvorenie Jozefovej chaty

„Prístup do Furkotskej doliny vo Vysokých Tatrách, ktorá pútala dlho pozornosť turistov, sa od 70-tych rokov 19. storočia uľahčil možnosťou ubytovania. V roku 1873 dal pri plese postaviť prízemný poľovnícky zrub majiteľ Štrbského Plesa Jozef Szentiványi, ktorý mal veľké pochopenie pre rozvoj turizmu a zrub čiastočne sprístupnil aj pre turistov. Málokto vie, že Szentiványi, jeden zo zakladateľov Uhorského karpatského spolku a v rokoch 1878-1879 jeho predseda, dal v rokoch 1885-1886 vybudovať aj turistický chodník na Kriváň a o desať rokov neskôr prispel finančne na vybudovanie ozubnicovej úzkokolejovej parnej železnice z Tatranskej Štrby na Štrbské Pleso. Nakoľko záujem turistov rástol, Szentiványi umožnil v roku 1875 Uhorskému karpatskému spolku postaviť v blízkosti zrubu novú chatu, ktorú z vďaky nazvali Jozefovou chatou, keďže na ňu poskytol 200 forintov, pozemok a stavebné drevo. Rovnako ako predtým zrub, i chatu postavili liptovskí tesári pod vedením Jána Zuskina zo Štrby. Otvorili ju 2. augusta 1875. Drevená Jozefova chata na východnom brehu plesa mala dve turistické nocľahárne, komoru, kuchyňu a izbu pre dozorca. V roku 1876 si záujem o chatu vyžiadal jej rozšírenie – pribudli ďalšie miestnosti, kúpeľne i sprchy a chata mala 40 lôžok. Dokonca ponúkala aj kosodrevinový kúpeľ, a tak keď v roku 1877 dostala stáleho hospodára, bolo Štrbské Pleso vyhlásené za kúpele. UKS v roku 1879 chatu predal majiteľovi osady. Chata stratila svoje pôvodné poslanie, keď bola organicky začlenená do komplexu kúpeľných zariadení. V roku 1881 nahradil Jozefovu chatu drevený Turistický dom na južnom brehu Štrbského plesa, ktorý dal postaviť Szentiványi. V prenájme ho mali Andrej Král a Samuel Klimo z Liptova a neskôr Samuelovi bratia Michal a Jozef. Prvý väčší ubytovací podnik v osade – Turistický dom s 20-timi izbami slúžil verejnosti do roku 1904 (Rusnák 2014, s. 54-55)¹².

Jozefova chata

¹² RUSNÁK, Ernest, Ladislav KHANDL, Eva POTOČNÁ, Dušan KALISKÝ a Michaela KEREŠOVÁ. *Ako vznikali turistické chaty a útulne na Slovensku*. 2014.

80. výročie (1940)

Otvorenie Symbolického cintorína pri Popradskom plese vo Vysokých Tatrách

„Pod tatranským štítom Ostrva, neďaleko Popradského plesa, sa v limbovom háji ukrýva malá biela kaplnka, ktorá dominuje neobyčajnému cintorínu bez hrobov. Kovové tabuľky na žulových skalách v jej okolí pripomínajú obeť horských nešťastí. Na myšlienku vytvoriť symbolický cintorín na pamiatku obetí hôr prišiel v roku 1922 akademický maliar Otakar Štáfl. Od začiatku 20. storočia sa totiž na mnohých miestach vo Vysokých Tatrách začali objavovať kríže a tabule, ktoré tam umiestnili príbuzní a priatelia na pamiatku niektorých tatranských obetí. Nápadu Otakara Štáfla, sústrediť tieto pamätníky na jedno miesto, sa ujala až o desaťročie neskôr Tatranská komisia Klubu československých turistov. V lete roku 1934 definitívne vybrali miesto v limbovom háji pod Ostrvou v Mengusovskej doline. S prácami na symbolickom cintoríne začali o dva roky neskôr. Podľa projektu popradského inžiniera Róberta Vosyku postavili kaplnku, vybudovali časť chodníkov a osadili prvé ručne vyrezávané kríže, ktoré zhotovil rezbársky majster Jozef Fekiač-Šumný z Detvy. Prvá pietna spomienka sa konala na Symbolickom cintoríne 1. novembra 1936. Počas nej tatranskí horskí vodcovia položili do kaplnky vence obetiam hôr. Počiatočné problémy sa podarilo prekonať len vďaka nadšeniu a podpore priateľov a príbuzných obetí, ale aj zamestnancov a nájomcov chaty na Popradskom plese. Do kaplnky umiestnili obraz akademického maliara Otakara Štáfla s názvom Obetiam hôr. Do veže kaplnky pribudol zvon s nápisom Mŕtvym na pamiatku, živým na výstrahu, ktorý výstižne charakterizuje aj význam cintorína. 11. augusta 1940 unikátny cintorín vysvětili a odovzdali širokej verejnosti. V tom čase ho zdobilo päťdesiat sedem drevených krížov. V päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch Symbolický cintorín nemal majiteľa a umiestňovanie tabúľ, neraz z nevyhovujúcich materiálov, bolo živelné. Vzhľad a estetickú hodnotu objektu to výrazne poznačilo. Masovejší rozvoj vysokohorskej turistiky a horolezectva si vyžiadali aj vyšší počet horských nešťastí. V roku 1969 ich tam bolo už takmer sto. Na podnet pracovníkov horskej služby vo Vysokých Tatrách vtedy schválili nový štatút Symbolického cintorína a zloženie Kuratória, ktoré sa dodnes stará o túto významnú pamiatku“ (Marková 2000, s. 14-15)¹³.

Symbolický cintorín pri Popradskom plese

¹³ MARKOVÁ, Oľga. Mŕtvym na pamiatku, živým na výstrahu. 2000.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ANONYM, 2008. Slovenský spišský župan Ján Rumann. In: *Podtatranské noviny*. Roč. 49, č. 46. Príloha Ozveny histórie 8 (2), s. II. ISSN 1210-2423.

ANONYM (pnb), 1995. Tatraľan vsadil na kvalitu. In: *Podtatranské noviny*. Roč. 36, č. 33, s. 1 a 3. ISSN 1210-2423.

BOHUŠ, Ivan, 1970. Kto bol kto vo Vysokých Tatrách. In: *Vysoké Tatry*. Roč. 9, č. 1, s. 30.

BARÁTHOVÁ, Nora, Erika CINTULOVÁ, Jaroslav GROCHOLA, Lucia HARTINGEROVÁ, Milan CHOMA, Vladimír JANČEK, Andrej JANOVSÝ, Klára KUBIČKOVÁ, Mikuláš LIPTÁK a Jana VÍZNEROVÁ, 2009. *Osobnosti Kežmarku: (1206 – 2009)*. Kežmarok: Jadro. ISBN 978-80-89426-02-7.

KOLLÁROVÁ, Zuzana, Richard BEKESS, Magdaléna BEKESOVÁ, Jana KUŠNIRÁKOVÁ, Július MALIČKÝ, Božena MALOVCOVÁ, Daniela MLYNÁRČIKOVÁ a Peter ROTH, 2004. *Biografický slovník mesta Poprad*. Poprad: Mestský úrad. ISBN 80-969037-6-4.

KOVALČÍK, Vlastimil, 2003. Kto preložil kamaldulskú bibliu a vytvoril latinsko-slovenský slovník? In: *Slovenské pohľady*. Roč. 4 + 119, č. 12, s. 99-103. ISSN 1335-7786.

MARKOVÁ, Oľga, 2000. Mŕtvym na pamiatku, živým na výstrahu. In: *Fakty*. Roč. 7, č. 43, s. 14-15. ISSN 1335-7085.

ROSENBAUM, Karol a kol., 1984. *Encyklopédia slovenských spisovateľov: 1. zväzok*. Bratislava: Obzor.

RUSNÁK, Ernest, Ladislav KHANDL, Eva POTOČNÁ, Dušan KALISKÝ a Michaela KEREŠOVÁ, 2014. *Ako vznikali turistické chaty a útulne na Slovensku*. Poprad: Región Poprad, s. r. o. ISBN 978-80-970183-4-4.

SOJÁK, Marián, Božena Malovcová, Zuzana Kollárová a Zdena Krišková, 2004. *Batizovce v zrkadle dejín 1264-2004*. Poprad: Color Media, s. r. o. ISBN 80-969232-8-5.